
Carnotaurus dominantou Chlupáčova muzea

Carnotaurus dominantou Chlupáčova muzea

!!! Podrobnější informace pro návštěvníky (otevírací hodiny, vstupné, objednávky) !!!

21. ledna se pro veřejnost poprvé otevře Chlupáčovo muzeum historie Země. Muzeum vzniklo loni na podzim při Ústavu geologie a paleontologie Přírodovědecké fakulty UK v suterénních prostorách budovy na Albertově 6. Studentům a odborníkům slouží od loňského prosince, nyní bude každou středu přístupné všem zájemcům z řad veřejnosti a především základním a středním školám. Mým průvodcem po muzeu byl RNDr. Martin Košťák, Ph.D.

Martin Košťák: Tak tady ho máme...

Redakce: Aha. Osmimetrová kostra Carnotaura je dominantou Chlupáčova muzea historie Země, psalo se na začátku prosince v mnoha denících. Ta kostra je prý replikou a mě by zajímalo, jak se taková věc vyrábí.

Repliky koster se dělají podle skutečných kostí, které se někde najdou. Nejčastěji zůstávají zachovány velké stehenní kosti a zuby, protože ty jsou tvrdé. Podle jejich proporcí se dotvoří formy pro párové kosti a ostatní části těla. Toto je replika kostry Carnotaura ze svrchní křídly Argentiny. Je jediná svého druhu v České republice.

Kdybyste měl vybrat tři největší „poklady“ z toho, co tu máte, po čem byste sáhl?

Určitě bych upozornil na otisk jednoho z nejstarších strunatců. Pochází ze spodního kambria, tedy z období před více než 520 miliony lety. Tahle raritka, která vypadá jako malý červík, je výchozí forma pro pozdější vývoj strunatců a obratlovců. Můžeme tedy říct, že je to náš předek, nejstarší, kterého můžeme dohledat. Vypadá nevábně, ale patří mezi nejvzácnější exponáty. Vůbec celá kolekce Chenjiangské fauny je mimořádná, protože je jednou z mála legálně získaných a lze ji tedy vystavovat.

Jakou další „perlu“ byste vyzdvihl?

Hned vedle je střední kambrium z lokality Burgess, což je nesmírně slavné naleziště. V sedimentu zůstaly otisky tehdejších červů, tedy měkkých částí těl, což je velmi neobvyklé. Tyto kusy zakoupila zhruba před sto lety pro své potřeby pražská Německá technika a Přírodovědecká fakulta je po svém vzniku zdědila. Dnes by bylo velmi obtížné se k takové kolekci dostat, protože obchod s fosiliemi je velmi regulován. Jejich vývoz je zakázán prakticky v celém světě.

Tedy, kdyby se vám podařilo takové památky někde ve světě objevit, nemohli byste si je odvézt do Prahy?

Přesně tak. Každý stát si chrání své paleontologické bohatství, vývozy jsou záležitostí nesmírně složitá. My občas pracujeme v Rusku nebo Mongolsku a je neuvěřitelné, kolik administrativy je třeba vyřídit, když si chcete například odvézt vzorky kostí na laboratorní analýzy. S celými zkamenělinami je to ještě náročnější.

Toto muzeum tedy vzniklo díky tomu, že jste tady, na půdě fakulty, objevili věci, o nichž jste ani neměli tušení? Věděli jsme, že tu nějaké sbírky jsou, ale co všechno tu je a jakou to má hodnotu, jsme začali zjišťovat až v 90. letech. Dnes by taková rozsáhlá sbírka skutečně už vzniknout nemohla. Jednak, jak bylo už zmíněno, nákup fosilií je velmi obtížná a drahá záležitost a navíc spousta lokalit už je vytěžená, takže to, co bylo možné tam najít před sto lety, už se tam dnes nenajde.

Do loňského prosince, kdy jste muzeum otevřeli, neměly tyto sbírky žádné využití?

V roce 1968 se v Praze konal 23. mezinárodní geologický kongres a při té příležitosti byla sbírka vystavena. Jinak neměla využití žádné a léta se na ni snášel prach. Několikrát se o ni zajímali zloději, naštěstí se vždycky zaměřili pouze na trilobity. Trilobiti jsou zřejmě nějaká zvláštní úchylka českého národa. Nenechavci neuměli docenit hodnotu ostatních exponátů a díky tomu nám tu neuvěřitelně cenné předměty zůstaly. Třeba nádherně zachovalé ukázky ostnokožců, což je spodní devon z lokality Bundenbach v Německu.

Tady vidíme nějaké rostlinné otisky?

To je naše chloubka, tyto zkameněliny pochází z české lokality Ovčín. Na Ovčíně zůstal pohřben karbonový prales, který zanikl během erupce nějaké sopky v okolí. Byl pohřben opravdu in situ, takže dnešní paleobotanici jsou nadšení, vidí, kde byly kapradiny a kde plavuně... Na lokalitě se stále pracuje, Západočeské muzeum, se kterým spolupracujeme, tam provádí výkopy.

Další z velmi cenných exponátů jsou obrovské originální kostry ichtyosaurů. Vypadají sice jako delfíni, ale ve skutečnosti jde o ještěry dokonale adaptované na život ve vodě. Došlo u nich dokonce k tomu, že přestali vylézat na břeh k snášení vajec. Vyvinula se u nich vejcoživorodost. Mezi žebry vidíme otisky obsahů žaludků, takže také víme, čím se živili a jak velká jejich potrava byla.

Sbírku fosilií doplňují modely zvířat a rostlin, co na nich uvidíme?

Aby návštěvníka neznudila šedá kamenů, rozhodli jsme se udělat několik diorámat, z nichž každé představuje určitou etapu ve vývoji života na Zemi. Všechna diorámata se vztahují k našemu území. Můžeme tedy například nahlédnout do permokarbonského pralesa a prohlédnout si, jak vypadal tehdejší hmyz. Vidíme obrovskou vážku, jepici a stonožku

– ta se sem v originální velikosti nevešla, měla tehdy dva metry. Je to barevné, veselejší a i laik si lépe představí, jak ve skutečnosti vypadalo to, co je vedle otištěné ve vápenci.

Co uvidíme nahoře na galerii?

Tam si prohlédneme dvanáct originálních obrazů Zdeňka Buriana. Jsou to nejkrásnější kousky jeho tvorby z doby předválečné a válečné. To je doplněno malbami současného českého malíře Petra Modlitby, který pro nás provádí rekonstrukce.

Expozice je primárně určena studentům; jakým způsobem se do muzea dostanou zájemci z řad veřejnosti?

Prvotním záměrem bylo vytvořit expozici pro potřeby studentů naší fakulty a pro výuku předmětů jako je paleontologie, historická geologie a paleoekologie. Když jsme během realizace zjistili, že se nám daří vytvářet výstavu zajímavou i esteticky, usoudili jsme, že by byla škoda, kdyby zůstala skryta očím veřejnosti. Ostatně každý z nás začínal na Burianových knížkách a rekonstrukcích, takže také trochu doufáme, že se díky muzeu objeví i nějaký paleontologický dorost.

Pro veřejnost bude otevřeno od 21. ledna každou středu od 10 do 17 hodin. Kapacita muzea je omezená, proto bude potřeba se prostřednictvím webu k návštěvě přihlásit. Přednost dostanou 8. a 9. ročníky základních škol a střední školy, ale přijít může i jednotlivec, rodina nebo dětský oddíl. Externí návštěvníci budou platit vstupné, děti zhruba 40 korun, dospělí asi 70.

Muzeum jste pojmenovali po profesoru Chlupáčovi. Proč?

Panu profesoru Chlupáčovi se podařilo něco neuvěřitelného: ve středočeské oblasti mj. prosadil celosvětově platný stratotyp hranice silur–devon. Já jsem se s ním setkal v 90. letech na fakultě, kde byl profesorem a později emeritním profesorem. Jeho přednášky, to byla pohádka. Seděli jsme všichni s otevřenou pusou...

Ivo Chlupáč byl vynikající pedagog a vynikající odborník, díky kterému v mezinárodním měřítku stoupl povědomí o české geologické škole, takže volba byla jasná.

Věra Voňavková